

Specifika soudního řízení ve věcech dětí

JUDr. Radovan Malachta
Základy práva pro MŠ
podzim 2022

Druhy soudnictví – připomenutí

- Civilní soudy
- Trestní soudy
- Správní soudy
- Ústavní soud

**MUNI
PED**

Trestní soudnictví Činy spáchané dětmi a na dětech

Trestní soudnictví – činy spáchané dětmi

- zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (**zákon o soudnictví ve věcech mládeže**)
 - § 89 až 96: řízení ve věcech dětí mladších 15 let

Čin jinak trestný

- trestní odpovědnost = 15 let (od půlnoci dne po té)
- dítě mladší 15 let – není trestně odpovědné
- čin jinak trestný – za normálních okolností by byl trestným činem, kdyby jej spáchala osoba trestně odpovědná
 - tzn. může jej spáchat i dítě jakéhokoliv věku mladšího 15 let
 - nebude trestně odpovědné, ale může být uloženo soudem opatření

Opatření

- soud pro mládež – může uložit opatření
 - výchovnou povinnost
 - výchovné omezení
 - napomenutí s výstrahou
 - zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče
 - dohled probačního úředníka
 - ochrannou výchovu
 - ochranné léčení

Opatření II

Co může nastat
u dítěte předškolního věku?

– ochranná výchova

- v době spáchání činu dovršilo 12 let, méně jak 15 let tam, kde se jinak uděluje výjimečný trest
- nebo odůvodňuje-li to povahu činu a je to nezbytné pro řádnou výchovu dítěte
- o výchovu není postaráno, není záruka náležité výchovy, zanedbání výchovy apod.

– ochranné léčení

- čin spáchán ve stavu vyvolaném duševní poruchou
- čin spáchán pod vlivem návykové látky + pobyt na svobodě je nebezpečný
- nutné vyšetření duševního stavu dítěte
- ústavní / ambulantní ochranné léčení, ve zdravotnickém zařízení, přezkoumává se

– dohled probačního úředníka

- pravidelné sledování chování dítěte v jeho rodině a způsobu výchovného působení rodičů
- kontrola dodržování uloženého probačního programu a výchovných povinností a omezení
- návštěva v bydlišti, ale také na jiném vhodném místě – výslovně zmíněna **škola** – povinnost strpět

Opatření III

Co může nastat
u dítěte předškolního věku?

– výchovná povinnost

- bydlet s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu
- zaplatit peněžitou částku
- vykonat bezplatně ve volném čase společensky prospěšnou činnost určitého druhu
- podrobit se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku, psychologickému poradenství, terapeutickému programu, vzdělávacímu, doškolovacímu, rekvalifikačnímu nebo jinému vhodnému programu k rozvíjení sociálních dovedností a osobnosti mladistvého, který není probačním programem
- ...

– výchovná omezení

- nenavštěvoval určité akce, zařízení nebo jiné pro mladistvého nevhodné prostředí
- nestýkal se s určitými osobami
- nezdržoval se na určitém místě
-

Opatření IV

– napomenutí s výstrahou

- důrazně se vytkne protiprávnost jeho činu a upozorní se na konkrétní důsledky, kdyby „se to ještě někdy opakovalo“
- postižení se může přenechat jiným osobám – zákonný zástupce, opatrovník, škola, výchovné zařízení
- škola – soud si od ní vyžádá stanovisko; pokud bude postihovat škola, je povinna o výsledku vyrozumět soud pro mládež (§20/2 ZSVM)

Soud pro mládež

- dbá na **výchovné působení na dítě** a na **preventivní účinek**
- lze i více opatření současně, stejně tak nemusí být žádné, pokud postačí už jen samotné projednání před soudem
- opatření ukládá na **návrh státního zástupce**, může se i bez návrhu
 - Státní zástupce pověřuje Probační a mediační službu: podklady k osobě dítěte, osobní, rodinné a jiné poměry
- **účastní se řízení:**
 - nezletilé dítě
 - OSPOD, zákonní zástupci nebo opatrovník dítěte (opatrovníkem je advokát), osoby, kterým bylo dítě svěřeno do výchovy nebo jiné obdobné péče
 - další osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno
 - státní zastupitelství, pokud podalo návrh
- **jednání**
 - lze-li čin prokázat jinak, nemusí být dítě vyslechnuto, ledaže na tom trvá; názor vždy musí být zjištěn
 - neveřejné (výjimky)

Trestné činy spáchané na dětech

- celá řada trestných činů
- trestní právo spojuje s vyšší trestní sazbou
- trestný čin spáchaný na dítěti mladším 15 let
 - vražda (15-20 let, výjimečný trest)
 - zabití (5-15 let)
 - vražda novorozeného dítěte matkou (3-8 let)
 - těžké ublížení na zdraví (5-12 let)
 - ublížení na zdraví (1-5 let)
 - mučení a jiné nelidské a kruté zacházení (5-12 let)
 - znásilnění, sexuální nátlak (5-12 let)
 - pohlavní zneužití (1-8 let), je-li svěřeno do dozoru osoby (2-10 let)
 - opuštění dítěte, o které máme povinnost pečovat a které si samo nemůže opatřit pomoc, a vystaví tím dítě nebezpečí smrti nebo ublížení na zdraví (6 měs.-3 roky), mladší dítě jak 3 roky (1-5 let)
 - prostituce ohrožující mravní vývoj dětí – v blízkosti školy či školského zařízení (0-2 roky)
 -

Čeho se může dopustit pedagog MŠ ve vztahu k dětem?

Jen pro zajímavost – narazili jsme na to

- **úmysl přímý** = věděl a chtěl (způsobit, ohrozit)
- **úmysl nepřímý** = věděl, že může způsobit a byl s tím srozuměn pro případ, že způsobí
- **nedbalost vědomá** = věděl, že může způsobit, ale spoléhal na to, že nezpůsobí (nechtěl)
- **nedbalost nevědomá** = nevěděl a nemohl ani chtít

**MUNI
PED**

Specifika v civilním soudnictví

Základní pojmy

– způsobilost být účastníkem

- nositel procesních práv a povinností
- každý, kdo má právní osobnost – tj. od narození po smrt u fyzických osob, od vzniku do zániku u právnických osob = každá osoba může být účastníkem řízení

– procesní způsobilost

- způsobilost samostatně jednat před soudy
- ten, kdo je plně svéprávný (18 let, výjimečně 16 let)
- nezletilí – děti – do míry jejich rozumové a volní vyspělosti – soud může rozhodnout, aby i dítě s „rozumovou a volní vyspělostí“ bylo zastoupeno
- za právnickou osobu (tedy i MŠ) – ten, kdo prokáže, že je oprávněn za ni jednat (ředitel, pověřený zaměstnanec, zřizovatel?)
- kdo nemá procesní způsobilost – musí být zastoupen

Zastoupení nezletilého

- tzv. **zákonné zastoupení** – osoba procesně nezpůsobilá
- § 22 občanského soudního řádu
 - zákonný zástupce
 - opatrovník (zpravidla je jmenován OSPOD)
 - resp. i poručník (neplyne z uvedeného §)
- na **základě rozhodnutí soudu**
 - soud ustanoví opatrovníka (osoba blízká > jiná vhodná osoba > advokát), který soud – otázka složitější (ale umět nemusíme☺)

Péče soudu o nezletilé

- nezletilé dítě – požívá zvláštní ochrany – cílem je ochrana zájmů nezletilého
- vyplývá i z lidskoprávních úmluv
 1. Předběžná úprava poměrů dítěte
 2. Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé
 3. Navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodní příslušnosti soudů
- návrhovatelem může být i státní zastupitelství

Předběžná úprava poměrů dítěte

- okamžitá ochrana s nejvyšší naléhavostí; nedostatek řádné péče či vážné ohrožení/narušení života dítěte či jeho vývoje/důležitého zájmu (př. ochrana proti domácímu násilí)
- soud nařídí umístění dítěte do vhodného prostředí jen na návrh OSPOD – obecní úřad s rozšířenou působností
- **vhodné prostředí** = výchovné prostředí u osoby nebo zařízení způsobilého zajistit nezletilému řádnou péči
- lze i do pěstounské péče na přechodnou dobu, po jejímž uplynutí lze dítě svěřit do péče před osvojením, dát souhlas rodiče (rozhodnout, že není potřeba souhlas) s osvojením
- nezletilý nemusí být zastoupen, rozhodnutí – má být do 24 hodin od podání návrhu, na nezbytně dlouhou dobu (max. 3 měsíce od vydání usnesení)
- zásah do rodičovských práv a povinností

Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé

- a) jména a příjmení nezletilého dítěte,
- b) péče o nezletilé dítě,
- c) výživy nezletilého dítěte,
- d) styku s nezletilým dítětem,
- e) rodičovské odpovědnosti,
- f) poručenství,
- g) opatrovnictví nezletilého dítěte,
- h) předání nezletilého dítěte,
- i) navrácení nezletilého dítěte,
- j) pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout,
- k) souhlasu s nakládáním se jměním nezletilého dítěte,
- l) zastupování nezletilého dítěte,
- m) ústavní výchovy nezletilého dítěte a jiných výchovných opatření,
- n) pěstounské péče,
- o) určení data narození nezletilého dítěte,
- p) přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti,
- q) přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti

Znejte např.
3 příklady

Co si odnést pro MŠ?

- v trestních věcech
 - předcházet
 - je-li podezření – oznámit orgánům činným v trestním řízení (policie)
- v civilních věcech
 - prevence, upozornění, poskytování součinnosti
- v obou případech
 - škola, resp. pedagogický pracovník jako **svědek**
 - povinnost se k soudu dostavit (pod pokutou)

**MUNI
PED**

DĚKUJI ZA POZORNOST